

זהירות מתחייבת – כיול המצפן האסטרטגי למול טורקיה וקטר במבחן תוכנית טראמפ

האתגר וההזדמנות: כיצד על ישראל לפעול לנוכח מעמדן של אנקרה ודוחא בתהליך המדיני שלאחר המלחמה, כדי לצמצם את השפעתן השלילית ולהבטיח את מימושה של תוכנית טראמפ

פרופ' קובי מיכאל ונועה לזימי | אוקטובר 2025

טראמפ בשארם א-שייח', 13 באוקטובר 2025 (תצלום: Saku_rata160520)

עיקרי הדברים:

- מימוש השלב הראשון של תוכנית טראמפ יפתח עבור אנקרה ודוחא את הדלת לנוכחות ולמעורבות ברצועת עזה.
- השתיים יתאמצו לשמור על כוחו של חמאס, המשרת אינטרסים חיוניים עבורן, כשחקן משפיע בזירה הפלסטינית ואף יפעלו להכשיר את התנאים להשתלטותו בהמשך על הזירה הפלסטינית כולה.
- ישראל חייבת לשמור על זכות וטו בהרכב כוח הייצוב הבינלאומי (ISF) ובמינוי ממשלת הטכנוקרטים בעזה, כדי למנוע השתלטות עקיפה של חמאס. על ישראל להתנגד להצבת חיילים טורקים ברצועה ולמנוע מעורבות של ארגונים איסלאמיסטיים. כמו כן, יש למנוע שימוש

בפרויקטים אזרחיים-לכאורה ביוזמת קטר ותורכיה כמנגנון להלבנת השפעה של חמאס. כל פרויקט יידרש לאישור ביטחוני ישראלי ולבקרה בינלאומית.

- ישראל יכולה להקים יחד עם מדינות מתונות ובחסות המנגנון הבינלאומי, אזור ניסיוני בדרום עזה "נקי מחמאס" שישמש כמודל לשלטון אזרחי מתון. יש ליזום קואליציה אזרחית ישראלית-אמריקאית הכוללת את מצרים, סעודיה, איחוד האמירויות וירדן, שתפעל לבלימת הציר הטורקיקטרי, ותעצב את עתיד עזה ללא חמאס.
- במקביל, חשוב לזהות נכונה גם את מרחב ההזדמנויות החדש, שיכול להוביל לשיפור הקשר עם טורקיה וקטר ולביסוס מנגנוני שיתוף פעולה, שיהיה בהם כדי לסייע למימוש תוכנית טראמפ על כל שלביה, ומעבר לכך - בכל הנוגע ליחסים הבילטרליים שבין המדינות.

מבוא

המהלך שזים והוביל נשיא ארה"ב, דונלד טראמפ, להשגת הפסקת אש בין ישראל לחמאס נשען על התחייבותן של טורקיה וקטר "לספק את הסחורה" ולכפות על חמאס את הסכמתו לתוכנית. הדגש ניתן לשלב הראשון של החזרת החטופים והיערכות כוחות צה"ל לאורך הקו הצהוב, למעשה, הפסקת התמרון הקרקעי העצים ונסיגה לקווים אחוריים.

טראמפ, כך נראה, גמר אומר להביא לסיום המלחמה. בין אם הגיע למסקנה שאין כל תוחלת בהמשכה, גם לא במבחן האינטרסים הישראליים, ובין אם מפני חשש, שהועצם בעקבות התקיפה הישראלית בדוחה, שאינטרסים אמריקאים חשובים עלולים להיפגע ותוכניתו לעצב ארכיטקטורה אזרחית חדשה על בסיס הרחבת הסכמי אברהם תסוכל, טראמפ למעשה כפה על הצדדים את עקרונות התוכנית ואת אופן מימושה הותיר להמשך משא ומתן. את המאמץ העיקרי השקיע בשלב הראשון של התוכנית, שבעיניו מסמל את ההישג המשמעותי ביותר ושאותו הוא יכול להציג כסיום המלחמה.

בזמן שטראמפ הציג חזון של שלום, שגשוג ויציבות אזרחית, בחמאס מדגישים כי לא יתפרקו מנשקם – מהלך שבעיני ארגון שייעד לעצמו את השמדת ישראל שקול לויתור על חובת המאבק המזוין לשחרור פלסטין. לשיטתו, זו תהיה כניעה מוחלטת וויתור על עצם זהותו, למעשה, על הנכס המשמעותי ביותר שברשותו – שליטה והשפעה על רצועת עזה – כמקפצה או כמבואה ההכרחית להשתלטות על כל הזירה הפלסטינית כחלופה לרשות הפלסטינית בהובלת הפת"ח.

לפי ראש ממשלת קטר, דחיית המשא ומתן בנושא פירוז הרצועה ועתיד ניהולה של עזה היא שאיפשרה את חתימת ההסכם מלכתחילה: "אם היינו הולכים למשא ומתן על חבילה מלאה, לא היינו מגיעים לתוצאות האלה... הצדדים הלוחמים לא היו מוכנים להסכם מקיף".¹ אמירות אלה, יחד עם התמיכה המוחלטת של קטר בחמאס והאינטרס שלה להבטיח את המשך השפעתו של הארגון בזירה הפלסטינית, מעידות על המוטיבציה הקטרתית לתמך את השיחות העתידיות על השלבים הבאים כך שהדרישות לפירוק המוחלט מנשק יומרו בצעדים מרוככים יותר. אפשרות כזאת עומדת בניגוד מוחלט להצהרותיהם החוזרות ונשנות של טראמפ ושל בנימין נתניהו כי מטרת

¹ אלי לאון (12 באוקטובר 2025), ראש ממשלת קטאר חושף: השלב הנפיץ ביותר של העסקה עוד לא החל, **מעריב**.
<https://www.maariv.co.il/news/world/article-1240897>

פירוק חמאס מנשקו תושג – אם בדרך הקלה, על ידי היענות הארגון לדרישות התוכנית, ואם בדרך הקשה, על ידי הפעלת אלימות צבאית.

טראמפ הבהיר בכמה הזדמנויות שלא יסבול דיחוי במימוש התוכנית ואיים על חמאס כי אם לא יקבל את התוכנית יושמד, אלא שמעורבותו האישית, יוקרתו ושאיפתו לקדם חזון אזורי, עלולות להוביל אותו להפעיל על ישראל לחץ לווייתורים שיש בהם כדי לסכן אינטרסים ביטחוניים חיוניים עבורה.

התוכנית היא הישג ישראלי משמעותי, ויש בה כדי להביא למימוש כל מטרות המלחמה שקבעה ממשלת ישראל. היא בהחלט יכולה לייצר את ההיפוך האסטרטגי הנחוץ מבחינת ישראל. אלא שכל אלה יכולים להתממש רק אם היא תמומש באופן מלא, כך שחמאס אכן יפורק מנשקו, רצועת עזה אכן תפורז, יוקם שלטון אזרחי ללא חמאס, וישראל תוכל לשמר את האחריות הביטחונית ואת חופש הפעולה המבצעי.

לפיכך, האתגר הניצב בפני ישראל הוא ביצירת התנאים ההכרחיים למימוש התוכנית כולה ולצמצום השפעה שלילית של טורקיה וקטר, שמעמדן והשפעתן התחזקו. שתייהן עוינות לישראל ושואפות לשמר את מעמדן של חמאס ואת השפעתן כשחקן משפיע בזירה הפלסטינית, גם אם בשלב ראשון יפעלו לשכנע את הנהגת הארגון לכוף את ראשו.

כיצד קודמו טורקיה וקטר לקדמת הבמה?

הנשיא טראמפ הבין את חשיבותן של טורקיה וקטר בשל השפעתן על חמאס ולכן בחר להעמידן בקדמת הבמה ולהטיל עליהן את משימת שכנוע חמאס. בבחירתו זו, פתח הנשיא טראמפ את השער למעורבות טורקית וקטרית גם במימוש התוכנית, שמשמעותה נוכחות פעילה ברצועת עזה ותפקיד משמעותי בתהליך שיקומה. ספק אם הנשיא טראמפ נתן דעתו להשלכות המשמעותיות של המהלך ולאתגר שניצב בפני ישראל והמדינות הסוניות הפרגמטיות, כולל מצרים וסעודיה.

טורקיה וקטר הבינו את ציפיותיו של טראמפ מהן בנוגע לשלב הראשון של התוכנית, ולכן לא היססו להפעיל את מלוא כובד משקלן ולחצו את חמאס להסכים לשלב הראשון של התוכנית. בתמורה ללחץ שנדרשו השתיים להפעיל על חמאס קיבלו השתיים הטבות לא מבוטלות, ובעיקר הבטחות להטבות עתידיות.

במקרה של קטר, ניתן היה לראות חלק מהתמורות כמעט באופן מיידי. מעבר להתנצלות המסויגת מצד נתניהו, קטר צפויה ליהנות ממטריית הגנה אמריקאית, המעוגנת בצו נשיאותי. התקיפה הישראלית בדוחא – אף שלא הניבה את התוצאות המיוחלות מול בכירי חמאס – הוכיחה הלכה למעשה כי האמירות הקטנה אינה חסינה עוד, וחשפה את נחיתותה במישור הצבאי-ביטחוני. ההסכם החזיר את קטר למרכז הזירה כמתווכת מרכזית בשיחות, ובכך גם ניקה ממנה במידת מה את הכתם שדבק בה בעקבות תמיכתה בחמאס. קטר שיקמה את מעמדה הבינלאומי כמתווכת-על, והצליחה למצב עצמה, באופן שקרי, כגורם נייטרלי נטול פניות השואף להביא לסיום המלחמה לטובת כל הצדדים, בתקווה להשגת השלום הנכסף במזרח התיכון.

כמו כן, במסגרת רתימתה לתוכנית טראמפ והודות ליחסיה ההדוקים עם וושינגטון, הודיעה ארצות הברית על הענקת הטבה ביטחונית נוספת לקטר. לאחרונה נפגש שר המלחמה האמריקאי עם

מקבילו הקטרי, והודיע כי ארצו תקים מתקן אימונים לטייסי קרב בסיס מאונטיין שבמדינת איידהו. את חשיבותו של הצעד הזה יש להבין על רקע השקעותיה הניכרות של קטר בשנים האחרונות במודרניזציה של חיל האוויר שלה, כחלק ממדיניות כוללת לחיזוק יכולותיה הצבאיות. על פי דו"ח מעקב בנושא שפרסם מכון ממרי, ב-2014 מנה הצי האווירי של דוחא 12 מטוסי קרב בלבד (מהם 9 מבצעיים) – צי מצומצם מאוד יחסית למתחריו באזור.² ואילו כיום, בעקבות אסטרטגיית התחמשות מואצת, הצי עומד על כ-100 מטוסי קרב מתוצרת אמריקאית, צרפתית ואירופית.

באשר לאנקרה, קודם לגיבוש תוכנית טראמפ, מעורבותה של טורקיה במשא ומתן לא נלקחה בחשבון או נחסמה בידי ישראל. ארדואן זכה למקום של כבוד בשיחות בשרם א-שייח' והתפאר בעמידתו לצד הפלסטינים, המשתלבת בחזונו הרחב לאזור. נשיא טורקיה כבר נהנה ממעמד בכיר בעיני טראמפ – מעמד שבא לידי ביטוי, בין היתר, בתמונה מהפגשה עם מנהיגי מדינות ערב בניו-יורק, שבה נראה ארדואן יושב לצדו של טראמפ – אל מול שאר המשתתפים.³

נראה כי מכוח מעמדו זה, ארדואן הרשה לעצמו לתבוע את הזכות להדיר את ישראל מאירועים הנערכים ביוזמת או בהזמנת וושינגטון. למרות הודעת לשכת ראש הממשלה, שלפיה נתניהו דחה את הזמנתו של הנשיא טראמפ לפסגה במצרים בשל הסמיכות לחג, נראה כי הסיבה האמיתית היתה שכמה מדינות – ובראשן טורקיה – התנגדו נחרצות להשתתפותו, וארדואן אף איים לבטל את השתתפותו בפסגה.⁴ ספק אם ארדואן יראה במעמד הבינלאומי שבו זכה בעקבות מעורבותו בהסכם יעד סופי. סביר שאת המעורבות, ובהמשך גם את הנוכחות, ברצועת עזה ימנף לקידום חזונו האיסלאמיסטי האזורי. המחיר יהיה בהכרח פגיעה באינטרסים ישראלים חיוניים.

מימוש השלב הראשון של תוכנית טראמפ, שיבוא לסיומו בהשבת כלל החטופים החללים, יפתח עבור אנקרה ודוחא את הדלת לנוכחות ולמעורבות ברצועת עזה, אלא שלגמרי לא בטוח שאלה יהיו ברוח תוכנית טראמפ. יש להניח שהשתיים ימצאו את הדרך לאפשר לחמאס להאריך את המשא ומתן לגבי השלבים הבאים, לייצר עבורו מרחבי הזדמנויות לסחיטת הישגים באמצעות כפיית ויתורים נוספים מצד ישראל, ולשכנע את הנשיא טראמפ תוך ניצול ההצלחה בהסכמת חמאס לשלב הראשון של התוכנית. עוד קודם לכן, לנוכח הפרות חמאס את התחייבויותיו, עשויות פטרונותיו להפעיל לחצים מדיניים כדי למנוע מישראל להגיב בחריפות ולהשאיר בידי חמאס קלפי מיקוח משמעותיים לשלבים הבאים במשא ומתן.

מדוע חשוב לשתיים להיות ברצועת עזה ומאפיינים אפשריים של מעורבות והשפעה

אם הנשיא טראמפ יאבד עניין בהמשך התהליך למימוש התוכנית כולה, משום שבראיתו השיג את מבוקשו (שחרור החטופים, הפסקת המלחמה, והכשרת הדרך לעיצוב ארכיטקטורה אזורית חדשה באמצעות הרחבת הסכמי אברהם), יוכלו טורקיה וקטר לסייע לחמאס לייצר הישגים חשובים בעבורו ובהכרח גם בעבורן.

² Qatar, Special Dispatch No. 12062: The Qatar Air Force Monitor (QAFM) Project. (July 3, 2025). MEMRI.

<https://www.memri.org/reports/qatar-air-force-monitor-qafm-project>

³ פנחס ענברי (12 באוקטובר 2025). טורקיה על המפה. **זמן ישראל**. <https://www.zman.co.il/631394>

⁴ דני זקן (13 באוקטובר 2025). לא החרדים ולא החג: הסיבה שהצטרפות נתניהו לפסגה בשארם בוטלה, **ישראל היום**. <https://www.israelhayom.co.il/news/geopolitics/article/19018120>

טורקיה וקטר תומכות באחים המוסלמים, ובכלל זה בחמאס. הנחת העבודה צריכה להיות ששתיהן יפעלו לשמור על אינטרסים חיוניים של הארגון, המשרתים גם אינטרסים חיוניים עבורן. לפיכך, יש להניח שהשתיים יתאמצו לשמור על כוחן ומעמדן של הארגון כשחקן משפיע ומשמעותי בזירה הפלסטינית. הן גם ינסו להכשיר את התנאים להשתלטותן בהמשך על הזירה הפלסטינית כולה, כחלופה לרשות הפלסטינית, ולא כשותף לה.

אפשרות אחת לכך היא באמצעות נוסחאות ורעיונות שיעקרו את רעיון התפרקות הארגון מנשקו, את פירוזה המלא של רצועת עזה ואת הדרת הארגון מכל מעורבות ב"יום שאחרי". בעצם נוכחותן ברצועת עזה ומעורבותן הפעילה בתהליך השיקום, יצליחו השתיים לבסס את מעמדן ואת השפעתן.

האמיר הקטרי מבקש למנף את הקשר המתהדק עם ארה"ב לצורך ביסוס מעמדה של קטר כשחקן אזורי וגלובלי. המעורבות של קטר בעזה תחת חסות אמריקאית תסייע בהלבנת תדמיתה כמדינה מוסלמית פרגמטית, שבכוחה לדבר עם כלל השחקנים במגרש ובכך להביא לסיום סכסוכים. לצד השדרוג במעמדה כבעלת ברית של ארה"ב, קטר תמצב את עוצמתה ומעמדה גם למול יריבותיה המפרציות – סעודיה ואיחוד האמירויות. סביר שהיא תוכל להרחיב את השפעתה גם על מצרים, בשל העניין המיוחד והרגיש שיש למצרים ברצועת עזה.

בכל הנוגע לטורקיה, מדובר באירוע משמעותי עוד יותר. ניתן לעמוד על שלושה מניעים עיקריים להתבססות הטורקית בעזה: שימור חמאס ככוח דומיננטי לאחר עידן אבו מאזן, יצירת מוקד לחץ ובסיס קדמי נגד ישראל כתנועת מלקחיים לצד הלחץ מכיוון סוריה, והפעלת לחץ נגד מצרים משני כיוונים – ממזרח בעזה וממערב באמצעות שלוחותיה של טורקיה בלוב.⁵

שאיפותיו ההגמוניות של ארדואן, שאותן הוא אינו טורח להסתיר, להעמיק את אחיזתה של טורקיה במרחב ואת השפעתה עליו, הן כחשרת עננים, איום של ממש, על ישראל, מצרים, סעודיה ואיחוד האמירויות. לצד העמקת המעורבות בסוריה והקירבה האינטימית לנשיא טראמפ, המעורבות העמוקה בעזה תאפשר לטורקיה לקדם עוד כמה מהלכים אזוריים משמעותיים שיצרו את צעדיהן של ישראל והמדינות הסוניות הפרגמטיות, ובה בעת יאיימו על אינטרסים חיוניים של קפריסין ויוון. כך למשל האפשרות להקמת נמל ימי ברצועת עזה ובו נוכחות או השפעה ימית טורקית, או הסכמים ימיים חדשים עם הפלסטינים ועם סוריה, שיהיה בהם כדי לאיים על חופש הפעולה הכלכלי של ישראל, קפריסין ויוון במרחב הימי ולהשפיע גם על אינטרסים מצריים.

מהלכים אחרים שהובילה טורקיה במרחב כוללים את ההכרה בגנרל חפטר השולט במזרח לוב, שיתוף פעולה איתו במקביל לשיתוף פעולה עם ממשלת לוב השולטת במערב המדינה, מהלכים במזרח אפריקה ובכלל זה נמל ימי צבאי, והתבססות צבאית ואזרחית בסוריה. יחד עם ההתבססות החדשה ברצועת עזה יהפוך החזון הניאו-עות'מאני של ארדואן למציאות.

הרחבה כל כך משמעותית של מוטת השליטה וההשפעה הטורקית במרחב, לצד התקרבות משמעותית לארה"ב והאפשרות לרכישת מטוסי F-35 ו-F-16, כמו גם מעמדה הייחודי כחברה בנאט"ו וקשריה הייחודיים עם רוסיה, הופכים את טורקיה לשחקן משמעותי, אולי המשמעותי ביותר במרחב, שיש ביכולתו לצמצם את מרחב התמרון של ישראל ולפגוע באינטרסים חיוניים שלה.

⁵ Michael Rubin (October 12, 2025). Turks in Gaza Will Mean Dead Americans. *Middle East Forum*.
<https://www.meforum.org/mef-observer/turks-in-gaza-will-mean-dead-americans>.

מהות הסיכונים לישראל והערכת הסיכויים להצלחה במימוש תוכנית טראמפ

הקטרים והטורקים לא מבזבזים זמן בהעמקת אחיזתם ברצועת עזה. לאחר הפעימה הראשונה של החזרת החללים, שבמהלכה חמאס השיב רק ארבע גופות, דווח בתקשורת כי ישראל עודכנה על ידי גורמים מצריים על כוונתם להרכיב צוות שיכלול נציגים מקטר וטורקיה לטובת מציאת פתרונות להשבת גופות החטופים.⁶ על פי הדיווח, מדובר בצוות נפרד מהמנגנון הבינלאומי שהוגדר בהסכם לאיתור החללים כדי לפתור את הסוגיה.⁷

במסווה של מאמצי תיאום הומניטריים, אנקרה ודוחא פועלות בשיתוף פעולה לנרמל את מעורבותן ברצועה, בניהול השיחות מול חמאס, ובעיצוב עתידה של עזה. תחת הכסות של משימת חיפוש והצלה, כולל שליחת 81 מומחים טכניים ומפעילי ציוד הנדסי כבד מטורקיה, השתיים פועלות להעניק לחמאס אורך נשימה טרם ישראל תגיב, ואף לנסות למנוע תגובה ישראלית חריפה להפרות חמאס בתואנה של מחויבות לשמירה על הפסקת האש.

תחת התירוץ, שבחלקו הוא אכן אמיתי, בדבר הקושי באיתור גופות החטופים, בחמאס ממשיכים למשוך זמן ולנהל לוחמה פסיכולוגית תוך ניצול ציני של רגישות החברה הישראלית לנפגעים. דוגמה לכך היא ההודעה לאחר הפעימה הראשונה שחמאס לא תוכל להחזיר גופות נוספות בשל אי יכולתה לאתרן, ומסירתה של גופת אזרח עזתי שהולבש במדי צה"ל⁸ במקום חלל ישראלי – דבר שבוודאי לא נעשה בתום לב. בהתגייסותן למשימת האיתור וההצלה לכאורה, קטר וטורקיה משרתות את הנרטיב החמאסי וקונות לארגון זמן להתארגן מחדש, ובינתיים מכשירות את הקרקע להרחבת הנוכחות שלהן ברצועה, שכבר קיבלה חותמת רשמית.

גם אם התוכנית תצלח את השלמת שלב א', ללא הידרדרות להסלמה, הסבירות להצלחת השלבים הבאים היא נמוכה עד אפסית – דבר שייתכן שנלקח בחשבון מראש על ידי טראמפ ונתניהו, ונעשה מתוך דחיפות להשבת כלל החטופים ולנטרול מנוף הלחץ המרכזי של חמאס על ישראל, ולאפשר לה בכך יותר חופש פעולה.

בעוד הקונצנזוס הערבי-מוסלמי הצליח לדחוק את חמאס לפינה ולהביאו לחתימה על הסכם, ספק אם יימשך כשניתקל בקושי ליישם את השלבים הבאים בתוכנית ובצורך להפעיל כוח צבאי כדי לפרק את חמאס מנשקו ולפרז את הרצועה – וכאשר נגיע, אם נגיע, למימוש סעיף 17 בתוכנית, המאפשר הקמה של שלטון חלופי והפעלת כוח הייצוב בהנחיית מועצת השלום באזורים הריקים מנוכחות חמאס.

הספק גדול עוד יותר בהתייחס לעצם שלילת היכולת מחמאס להשפיע על הרכב ממשלת הטכנוקרטית וליכולתה להיות חלק מתהליך השיקום. לאור האינטרסים של קטר וטורקיה ולאור התמיכה הערבית, גם אם מדובר במס שפתיים, ברשות הפלסטינית, סביר יהיה להניח שהמתווכות והשחקניות האזוריות, בדגש על מצרים וסעודיה, יפעילו על ישראל וארה"ב לחץ להאיץ ולהרחיב את מעורבותן של הרשות הפלסטינית בתהליך, עוד טרם זו התחילה בתהליכי הרפורמה.

⁶ רועי קייס (15 באוקטובר 2025). לכאן חדשות נודע כי אחרי שחמאס השיבו רק 4 גופות של חללים [צינף]. X (טוויטר). <https://x.com/kaisos1987/status/1978085360291688454>

⁷ שם.

⁸ אור הלר, אורי שאבי וישי פורת (15 באוקטובר 2025). הושלם הליך הזיהוי: הגופה הרביעית שהעביר חמאס - עזתי במדי צה"ל, **רשת 13**. <https://13tv.co.il/item/news/politics/security/hostages-904802155/>

למרות הדיבורים על סולידריות ואחוה ערבית, כל מדינה רואה בעזה במה להפגנת השפעה ולחזיון עמדות מול יריביה, ומכאן יש לקחת בחשבון כי שיתוף הפעולה, אם יתממש, יישאר שבוי במגבלות היריבויות.⁹ הסעודים והאמירים דוחפים למיגור חמאס, מצרים מציעה מודל מסוים של שילוב בין גופי ההנהגה הפלסטינית, ואילו בקצה הספקטרום ניצבות קטר וטורקיה אשר חותרות באופן פעיל להבטיח את שרידותו של חמאס – מניה שהשקיעו בה רבות. אין ברתיתמן להפעלת הלחץ כלפי חמאס בשלב הראשון כדי להסוות עובדה נכוחה זו.

כך למשל, בכנס אנשי הדת של "האחים המוסלמים" באיסטנבול שנערך באוגוסט השנה בחסות קטר וטורקיה, הוצגה תפישה ברורה לגבי הממשל העתידי הרצוי מבחינתן בעזה, העומדת בניגוד לתוכניות המערב ומדינות האזור המתונות. בכנס הובעה תמיכה בלתי מתפשרת בחמאס שהוצג כתנועת התנגדות לגיטימית והרואית שיש לסייע לה בכל דרך לחיסול "פרויקט הכיבוש הציוני".¹⁰

מעבר לכך, משפחת השלטון הקטרית מחזיקה את רשת אל-ג'זירה המשמשת כלי מרכזי במערך ההשפעה והלוחמה הפסיכולוגית של חמאס.¹¹ הרשת סיקרה בזמן אמת את מתקפת חמאס על ישראל, תוך שימוש בכתבים בעלי קשרים מוכחים לזרוע הצבאית של הארגון, שתיעדו את הפגיעה ביישובי עוטף עזה ובבסיסי צה"ל. בהמשך, העבירה הרשת מסרים והצהרות מטעם הנהגתו, פירסמה סרטוני טופים, את טקסי השחרור המבזים, תיעודי תקיפות, והתעלמה במכוון ממחאות נגד חמאס ברצועה. גם לאחר ההכרזה על הסכם הפסקת האש, המשיכה אל-ג'זירה להעניק במה רחבה לחמאס, להדגיש את חוסנו ואת הנזקים הכבדים שגבתה המלחמה מישראל, תוך סיקור של כתביה את נקודות מסירת החטופים והחללים לידי הצלב האדום.

על רקע תגובת ישראל לתקרית הקשה שבה נהרגו שני חיילי צה"ל מירי נ"ט, אמיר קטאר, השייח' תמים בן חמד א-ת'אני, האשים את ישראל בהפרת הפסקת האש ותיאר את המלחמה ברצועת עזה בשנתיים האחרונות כ"מעשה השמדת עם" נגד העם הפלסטיני,¹² ללא שום גינוי כלפי הפרות חמאס.

מכאן, ולנוכח תמיכתן המקיפה בחמאס בעשורים האחרונים, אנקרה ודוחא צפויות לקדם את ניהולה האזרחי של עזה על ידי גוף שלטוני בהשתתפות חמאס כשותף עיקרי ולגיטימי בשלב ראשון – ובלעדי בהמשך הדרך.

בתרחיש שבו הנשיא טראמפ לא ייחס חשיבות עליונה לסעיפים החיוניים האחרים בתוכנית כשם שייחס להשבת החטופים, ויאבד עניין "בפרטים הקטנים" לטובת "התמונה הגדולה", אנקרה ודוחא עלולות להעמיק את השפעתן ולתת את הטון במציאת פתרונות והסדרים שישירות את האינטרסים של חמאס על חשבון ישראל. ישראל אף עלולה למצוא את עצמה במצב שבו היא נכפית לקיים את הפסקת האש כל עוד הצוותים המקצועיים עסוקים במשא ומתן, בזמן שטראמפ יפנה

⁹ Hussein Aboubakr Mansour (October 10, 2025). Will There Be a Phase Two Ceasefire. *Middle East Forum*. <https://www.meforum.org/mef-online/will-there-be-a-phase-two-ceasefire>.

¹⁰ Conference of Islamic Clerics in Istanbul Sponsored by Qatar and Turkey Expresses Resolute Support For Hamas, Opposition to Disarming It; Calls to Mobilize All Muslims for Jihad. (October 9, 2025). *MEMRI*. <https://www.memri.org/reports/conference-islamic-clerics-istanbul-sponsored-qatar-and-turkey-expresses-resolute-support>.

¹¹ יחסי הגומלין ושיתוף הפעולה בין אלג'זירה לבין חמאס, כולל ממסמכי שלל (19 באוקטובר 2025). **מרכז המידע למודיעין ולטרור על שם מאיר עמית**. <https://www.terrorism-info.org.il/he/%d7%99%d7%97%d7%a1%d7%99-%d7%94%d7%92%d7%95%d7%9e%d7%9c%d7%99%d7%9f-%d7%95%d7%a9%d7%99%d7%aa%d7%95%d7%a3-%d7%94%d7%a4%d7%a2%d7%95%d7%9c%d7%94-%d7%91%d7%99%d7%9f-%d7%90%d7%9c%d7%92%d7%96%d7%99%d7%a8>

¹² Qatar's emir accuses Israel of genocide and violating ceasefire (October 21, 2025). *Middle East Eye*. <https://www.middleeasteye.net/live-blog/live-blog-update/qatars-emir-accuses-israel-genocide-and-violating-ceasefire>.

את מאמציו להרחבת הסכמי אברהם בחסות שחרור החטופים והפסקת הלחימה, אותם יציג כמימוש מוצלח של תוכניתו.

המורכבות אך גדלה כשעוברים לדון על כוח הייצוב הבינלאומי (ISF) שהוגדר בהסכם ושמטרתו ליישם הלכה למעשה את פירוקו של חמאס מנשק ואת פירוז הרצועה.¹³ כוח רב לאומי זה אמור להיות מורכב מיחידות צבא ואבטחה שיספקו על ידי מדינות האזור, בעוד שארה"ב תספק בעיקר לוגיסטיקה, סיוע ומודיעין. מה שנראה מבטיח בתוכניות ובכוונות, עלול להתנפץ על קרקע המציאות כאשר חמאס יסרב לפנות את מקומו כשהוא ממשיך לבסס את שלטונו בפועל, ולהטיל את מוראו בכל רחבי עזה – על ידי פריסת כוחותיו, השתלטות על מאות משאיות הסיוע הנכנסות לרצועה, והוצאה להורג של חמולות אויבות באופן הברברי ביותר, כפי שהעידו אירועי הימים האחרונים.¹⁴

כיצד ירשו לעצמן המדינות המערבות להכניס את כוחותיהן לשטח עירוני צפוף במיוחד, הנשלט דה פקטו על ידי ארגון חמוש ואכזרי, ותחת סיכון להיות חשופים גם לאש ישראלית? מעבר לנזק התדמיתי הכרוך בלהיתפס ככוח שיטור הכופה את מרותו על האוכלוסייה העזתית, המשימה כרוכה בסיכונים ממשיים. לא בכדי חלק מהמדינות, בעיקר המפרציות, נטו באופן מסורתי לנסות להשפיע על עתיד הרצועה באמצעות הון רב, שהושקע במטרות שיקום וחינוך, ולא להיגרר עמוק אל תוך הבוץ העזתי בנוכחות פעילה בשטח.

רתיעה כזו אינה נחלתו של נשיא טורקיה. בנאום שנתן לאחרונה הדגיש את חשיבותה של אנקרה להצלחת משימת כוח הייצוב ISF שיוצב ברצועה בשלב השני. בראיון לרשת "פוקס ניוז" הבהיר ארדואן כי אינו רואה בחמאס ארגון טרור, אלא "תנועת התנגדות".¹⁵ לדבריו, "לחמאס אין נשק או יכולות משמעותיות, והם משתמשים במה שיש להם כדי להגן על עצמם".¹⁶ בהתחשב בעמידתו הנחרצת לצד חמאס ובמאמציו המתמשכים להציג את הארגון כקורבן לתוקפנות הישראלית, ובהנחה שכוחות טורקיים אכן ייקחו חלק במשימת הפיקוח ברצועה, ברור כי אין כל כוונה ממשית מצד טורקיה להבטיח את פירוק חמאס מנשקו; יותר סביר, שיחד עם בעלת בריתה קטר, תעשה כל שאפשר לחבל בכך.

גם אם תתגבש אופוזיציה לציר הטורקי-קטרי ותימצא קואליציה ערבית שתקח ברצינות את משימת הפירוז, ספק רב אם מתוך סבך האינטרסים והאינטריגות האזוריות, ניתן יהיה לגבש מהלך עקבי ומשמעותי של פירוק חמאס מנשקו ופירוז הרצועה. בסופו של דבר, מניעיהן של המדינות המערבות נטועים ברצון לקצור רווחים פוליטיים ואידיאולוגיים, לבסס מעמד ולהצר את השפעת יריבותיהן. על אף האינטרס של חלקן ביציבות אזורית, הן אינן צפויות לעמוד בגודל האתגר וליטול על עצמן את המחירים הגבוהים הכרוכים בהוצאתו לפועל. משכך, מה שיכריע בשאלת פירוק חמאס ופירוז הרצועה יהיה בראש ובראשונה יכולתה של ישראל לשמר חופש פעולה במקרה של דשדוש

¹³ Trump's 20-point Gaza peace plan in full (October 9, 2025). BBC.
<https://www.bbc.com/news/articles/c70155nked7o>.

¹⁴ שחר קליימן (13 באוקטובר 2025). ה"שלוש" של חמאס: הוצאות המוניות להורג ברצועת עזה, **ישראל היום**.
<https://www.israelhayom.co.il/news/world-news/middle-east/article/19019309>

¹⁵ מיכל רשף (23 בספטמבר 2025). נשיא טורקיה ארדואן: "לא רואה בחמאס ארגון טרור", **כאן 11**.
<https://www.kan.org.il/content/kan-news/global/953873>

¹⁶ שם.

ביישום חלקו השני של ההסכם, כפי שהובטח על ידי טראמפ בבחינת "אם זה יושג בדרך הקלה – מה טוב, ואם לא – יושג בדרך הקשה".¹⁷

כל השוואה בין רצועת עזה ללבנון וניסיון להקביל בין השתיים, שגוי מיסודו. בלבנון מדובר במדינה עם ממשלה נבחרת, הנתמכת על ידי ארה"ב, צרפת וסעודיה, שרואה לה למטרה לפרק את חיזבאללה מנשקו ולצמצם את השפעתו הפוליטית בלבנון. במובן זה, לממשלת לבנון ולישראל יש אינטרס משותף, ולכן, למרות ביקורת המושמעת פומבית על ידי ממשלת לבנון, הפגיעה השיטתית של ישראל ביכולות הצבאיות של חיזבאללה מתקבלת בברכה על ידי ממשלת לבנון, שלמרות רצונה ונחישותה אינה מסוגלת למשימה בכוחות עצמה. חיזבאללה הוא חלק מהשלטון בלבנון, אבל לא השלטון, להבדיל מחמאס, שהוא הריבון ברצועת עזה. לכן, במקרה הלבנוני ישראל לא שמה לה למטרה לפרק את חיזבאללה או להשמידו, בעוד שברצועת עזה מטרת המלחמה המוצהרת היא השמדת חמאס כישות צבאית ושלטונית.

הבדל משמעותי נוסף נוגע לשחקנים המעורבים בכל אחד משני המקרים. במקרה הלבנוני מדובר ב-5 שחקנים עיקריים: ממשלת לבנון, ארה"ב, צרפת, סעודיה וישראל. לכל חמש השחקניות אינטרס משותף בנוגע לחיזבאללה ובסיס רחב לשיתוף פעולה. ממשלת לבנון היא השחקן המוביל, והיא נהנית מתמיכת כל השחקנים האחרים.

ברצועת עזה מדובר במספר גדול הרבה יותר של שחקנים עם סבך אינטרסים סותרים, אג'נדות שונות, רמות מעורבות שונות ובעיקר מנגנון פעולה הרבה יותר מסובך שאמור להיות מובל על ידם (כוח הייצוב הבינלאומי), במקביל להקמת ממשלת טכנוקרטים. כל אלה יופעלו על ידי מועצת השלום, שהיא סוג של משטר נאמנות. לפיכך, רצועת עזה היא מקרה הרבה יותר מורכב ומסובך לניהול ומחייב התייחסות אחרת מהמקרה הלבנוני.

ואולי יש כאן גם הזדמנות?

לצד פוטנציאל האיום המתהווה מצד טורקיה, ניתן לזהות גם הזדמנות. רצונה של טורקיה להרחיב את מעורבותה ברצועת עזה מחייבת גם הסכמה ושיתוף פעולה של ישראל. מערכת היחסים המיוחדת והקרובה בין ישראל לארה"ב, הנשענת על הקשר האישי והקרוב בין ראש הממשלה נתניהו לנשיא טראמפ, מאפשרת תיאום אינטימי ורתימה של ארה"ב להפשרת המתח ביחסים בין טורקיה לישראל. לישראל אינטרס חיוני בשיפור היחסים עם טורקיה וייתכן שבהחלטת הנשיא טראמפ להובלתה לקדמת הבמה, יש משום סיכוי לשינוי.

לטורקיה וקטר תפקיד חשוב בקידום תוכנית טראמפ. השפעתן על חמאס משמעותית וחשוב לנתב את ההשפעה הזאת למימוש תוכנית טראמפ כרוחה. בה בעת, שתי המדינות מזוהות עם האחים המוסלמים ולשתיהן אינטרס להבטיח את הישארותו של הארגון כשחקן משמעותי ומשפיע בזירה הפלסטינית. לשתי המדינות אינטרס למנף את מעורבותן ואת השפעתן בזירה הפלסטינית לצורך האצת תהליך ההתקרבות לארה"ב ולצורך ביסוס מעמדן האזורי, כל אחת לשיטתה. השאיפות

¹⁷ ראש הממשלה נתניהו בהצהרה לתקשורת (10 באוקטובר 2025). **משרד ראש הממשלה**.
<https://www.gov.il/he/pages/spoke-statement101025>

ההגמוניות של טורקיה והשאיפות של קטר לביסוס מעמדה האזורי, אינן עולות בקנה אחד עם אינטרסים חיוניים של ישראל, מצרים, סעודיה וישראל.

המנהיגות הישראלית צריכה למצוא דרך לבסס את שיתוף הפעולה עם מדינות אלה ולפעול להקמת ציר שיוכל לבלום או למתן את השפעתן של טורקיה וקטר. עליה לשכנע את הנשיא האמריקאי להישאר ממוקד, נחוש והחלטי בנוגע לתוכניתו, ואת הממשל האמריקאי - להעדיף את האינטרסים הישראליים והאזוריים על פני אלה של טורקיה וקטר. במקביל, חשוב לזהות נכונה גם את מרחב ההזדמנויות החדש, שיכול להוביל לשיפור הקשר עם טורקיה וקטר ולביסוס מנגנוני שיתוף פעולה, שיהיה בהם כדי לסייע למימוש תוכנית טראמפ על כל שלביה, ומעבר לכך - בכל הנוגע ליחסים הבילטרליים שבין המדינות.

סיכום והמלצות לקווי מדיניות

לאחר חזרתם של כל החטופים החיים והשבתם של 15 חטופים חללים (מתוך 28), ניצבת ישראל על קרנה של דילמה אסטרטגית בכל הנוגע להמשך. בשלב זה, ולמרות העובדה שישראל מגדירה את התנהלות חמאס בנוגע להחזרת החטופים החללים כהפרת ההסכם (לא לשיטתו של הנשיא טראמפ), בוחרת ישראל להבליג ולהתמקד בערוץ המודיעיני כדי למצות עד תום את הסיכוי להשבת חטופים חללים נוספים.

אף שישראל מפגינה בשלב זה איפוק כדי לשמור על התיאום ההדוק עם וושינגטון, איפוק זה אינו יכול להפוך לצ'יק פתוח ובלתי מוגבל. בניגוד להצהרותיו החלולות על מחויבותו להסכם, חמאס מנצל את הזמן כדי להתארגן ולהתבסס מחדש, וזאת בסתירה לדרישת הפירוז. במקביל, חמאס ממשיך להתקרב לקו הצהוב ומתכנן חטיפת חיילים כמעין "פוליסת ביטוח" למעמדו. משכך, על ישראל להיזהר שלא להישאב חזרה למשוואות העבר שאופיינו בדינמיקה מתמשכת של תגובות מידתיות וצפויות שהעניקו לחמאס עידוד להמשיך בתוקפנותו. במקרה של הישנות ההפרות, תרחיש סביר שיש להתכונן לו, חשוב להגדיר מול וושינגטון קווים אדומים ולגבש הבנות ברורות לגבי מתן גיבוי לתגובה ישראלית תקיפה, על מנת למנוע היגררות למדיניות הבלגה כשיטת פעולה קבועה.

המטרות החשובות ביותר מבחינת ישראל הן פירוק החמאס מנשקו ופירוז רצועת עזה (בדגש על הריסת המנהרות), ולכן חשוב לבסס הבנות והסכמות עם נשיא ארה"ב למקרה ושני אלה לא יקרו. כדי להבטיח את תמיכתו של טראמפ בפעולה צבאית ישראלית למימוש מטרות אלה, נכון יהיה מבחינת ממשלת ישראל ליזום את הפעלת סעיף 17 בתוכנית טראמפ, המאפשר את הקמת המנגנון (כוח הייצוב הבינלאומי וממשלת טכנוקרטים בהפעלת מועצת השלום) ולהשפיע על אופן יישומו. במהלך כזה מאותתת ישראל על דבקותה בתוכנית טראמפ, מסייעת למימושה, גם אם שלא בדרך המלך, מבליטה את סרבנות חמאס והיותו מכשול ומסייעת לבניית הלגיטימציה למהלך צבאי ישראלי לפירוק חמאס מנשקו.

יש להניח כי בהפעלת המנגנון ברוח תוכנית טראמפ בדרום רצועת עזה, בשטח הנקי מנוכחות חמאס, ניתן יהיה לייצר עבור תושבי הרצועה חלופה ראויה ומפתה לשלטון חמאס. סביר שרבים מתושבי הרצועה יעדיפו לעבור לאזור בטוח יותר, בו יוכלו להתחיל בתהליך שיקום בחסות המנגנון. עצם קיומה של חלופה כזו יחליש את חמאס, יעודד אוכלוסייה לנוע מצפון הרצועה לדרומה ולהקל את

התנאים לחידוש הלחימה נגד חמאס בצפון הרצועה. ליישום תוכנית טראמפ באופן הדרגתי ובשטח קטן יחסית, יש יתרונות לא מבוטלים מבחינת ישראל בכל הנוגע ליכולתה לשלוט על התהליך, להשפיע עליו ולעצבו באופן נכון יותר לשלב הבא לכשיוחל על כל שטח הרצועה.

דגש מיוחד צריך להינתן למסגור, הכלה וצמצום של תפקידן והשפעתן של טורקיה וקטר, כדי להבטיח סיכויים גבוהים יותר לרצועה נקייה מחמאס. בראש ובראשונה, על ישראל לשמור על זכות הווטו, כפי שהצהיר סגן הנשיא ג'יי די ואנס, בכל הנוגע להרכב כוח הייצוב הבינלאומי, וכן לגבי הרכב ממשלת הטכנוקרטים שעתידה לקום.

על ישראל להתנגד להצבת חיילים טורקים ברצועה, ולא לאפשר את נוכחותם של פעילי ארגון IHH שהיה מעורב בהוצאה לפועל של משטים לרצועת עזה, בראשם משט ה"מאוי מרמרה" הידוע לשמצה, ויותר לאחרונה – משט "החוסן העולמי" שסוכל על ידי צה"ל.

לפי דיווחים, חמאס והרשות הפלסטינית כבר עמלים על מינוי נציגים מטעמם לממשלה העתידית, בהסכמת המצרים ובידיעת המתווכות האחרות.¹⁸ כתומכות מובהקות של האחים המוסלמים ופטרונותיו העיקריות של חמאס, יש למנוע את ניסיונותיהן של טורקיה וקטר להבטיח את הטמעתו במנגנוני השליטה האזרחית בעזה, לרבות במודל של הפעלה מרחוק של גורמים הסרים למרותו.

עוד יש לבלום את הוצאתם לפועל של פרויקטים הומניטריים לכאורה ביוזמה קטרית וטורקית, שנועדו לספק מעטפת אזרחית למנגנוני חמאס ובמקביל להכשיר את הקרקע להתבססות ארוכת טווח של השתיים.¹⁹ פרויקטים אלה, הכוללים בין היתר הקמת בתי חולים, תמיכה במוסדות חינוך ובניית תשתיות, הם לכאורה מיזמים הומניטריים חיוביים, אך הם נועדו להעמיק את שיתוף הפעולה מול חמאס ולהכשיל הלכה למעשה את פירוקו כגוף שלטוני.

בינאום הסכסוך מעולם לא היה העדפה ישראלית, שכן הוא פועל לרעתה של ישראל. אלא שכל מהותה של תוכנית טראמפ היא בינאום, ולכן חשוב והכרחי מבחינת ישראל למצוא את הדרך להיפוך אסטרטגי. בבינאום הסכסוך ברצועת עזה יש משום אפשרות להפוך את סוגיית עזה, כמו הסוגייה הפלסטינית כולה, לעניינם של האזור והקהילה הבינלאומית ואחריותם, לצד אחריות מצומצמת הרבה יותר של ישראל. עד כה הוטלה הסוגייה הפלסטינית על ישראל כאבן ריחיים לצווארה ונחשתיים לידיה. הגיעה העת לתיקון ההיסטורי המתחייב ולהשיב את הבעיה לידי יוצריה, או לכל הפחות, לא לאפשר להם להמשיך ולהתחמק מנטילת אחריות כלשהי לבעיה.

¹⁸ בשקט בשקט: הישג אדיר לחמאס ברצועת עזה (21 באוקטובר 2025). סרוגים. <https://www.srugim.co.il/1254897-%D7%A9%D7%A7%D7%98-%D7%91%D7%A9%D7%A7%D7%98-%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%92-%D7%90%D7%93%D7%99%D7%A8-%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%90%D7%A1-%D7%91%D7%A8%D7%A6%D7%95%D7%A2%D7%AA-%D7%A2%D7%96%D7%94>

¹⁹ אנה ברסקי (20 באוקטובר 2025). קטאר מרחיבה את אחיזתה בעזה; מומחה מזהיר: "תשמר את כוחו של חמאס". מעריב. <https://www.maariv.co.il/news/world/article-1243190>